

Demokratisk Verdenslov?

- af *Tomas Kierstein*

Retsorden; ret og orden. Ord, der klinger godt, og giver en dejlig varm fornemmelse. Men hvad indebærer de egentlig? Hvad er ret overhovedet? De fleste af os, der ikke er jurister, har vel i dagligdagen en opfattelse af ordet, der har en moralsk ladning. Det er noget med rigtigt og forkert, godt og ondt. Alle de store, dyre begreber.

Men, hvad er forudsætningerne for ret? Hvilke praktiske, målelige størrelser bygger retten på, og hvilke mere uhåndgribelige faktorer spiller en rolle for retten som begreb? Hvad betyder disse for forsøget på at oversætte retsbegrebet fra en national/statslig til en international sammenhæng, og hvad betyder det for retsordenen inden for de nuværende jurisdiktioner. I sidste ende er det nemlig et spørgsmål om ganske håndgribelige konsekvenser for hvert enkelt, virkeligt og levende menneske.

Forordet til Jydske Lov er i Danmark yndet som kilde, når man vil citere betragtninger om loven. Denne lovs kulturelle baggrund er entydig, og kristen. Der tales om »næsten«, og der tales om, at loven er en nødvendighed, fordi enhver af os mennesker ikke har nok i vort eget og ikke vil lade næsten nyde den samme ret, var det ikke for loven. Der tales om loven som den svages beskytter over for den stærke.

Det er den nøgterne og illusionsløse kristendom, der taler. Lovens giver antager ikke, at loven kan forbedre os, for det anses den ikke i stand til, men blot, at den kan råde bod på de værste handlinger, som vor ufuldkommenhed giver sig praktisk udslag i, samt forsøge at mildne luften for dem, der har fået en uheldig hånd fra naturens side.

Når der refereres til Gud, er det ikke med påstanden om, at loven er hellig, men som en understregning af, at det er øvrighedens pligt (over for Gud) at være

Tomas Kierstein

lovgiver og ditto håndhæver. Der tales direkte om, at loven skal være i overensstemmelse med sæder og skik samt være rimelig og forståelig, set ud fra de menneskers synsvinkel, som den gælder for. Den er en verdslig lov, der ikke giver sig ud for andet end netop at være verdslig.

Dermed er lovens indhold ikke statisk, men åben for forandring. Det statiske – den tidløse fordring – går ikke på indholdet, men på princippet: Der skal være en lov, og det er øvrighedens forbandede pligt både at formulere og håndhæve den, under ansvar over for Gud og de mennesker, som loven gælder for. Adel forpligter; fordringen følger evnen og magten, og den er bundet til den sammenhæng, den jurisdiktion, der dækker både øvrigheden og dens undergivne: Den er loven inden for et defineret område.

Dermed får vi nogle stikord, der kan definere begrebet ret: Der skal være en lov, som skal

- være i overensstemmelse med sædvanen
- være rimelig og forståelig
- beskytte den svage mod overgreb
- skal kunne håndhæves

Hvis man tænker lidt over det, når man frem til, at det hele står og falder med det sidste punkt; loven skal kunne håndhæves. Ellers er den blot en tirade, en besværgelse.

Det vil følgerigtigt sige, at den første forudsætning for en retsorden er magt. Uden denne magt er det meningsløst overhovedet at begynde at formulere indholdet af loven; at begynde på en diskussion om de mere uhåndgribelige faktorer.

Der næst er det nødvendigt, at loven er rimelig og forståelig. Hvis den ikke er det, vil den ikke være hensigtsmæssig som regulator af det daglige liv under dens jurisdiktion. En god lov erkendes selv som sådan af de fleste af de, der vælger at overtræde den. Man kan nok vrisse, når man ikke får sin vilje, og også prøve at slippe udenom, men hvis loven er rimelig, tager man det med, når man trækker

Demokratisk Verdenslov?

det korteste strå. Alternativet er nemlig, at man ikke selv er beskyttet af loven, når man er den forurettede part.

Med til denne rimelighed hører – i vor kultur – at alle, der er undergivne loven, er lige over for den; at en forbrydelses alvorlighed og straffen for den afhænger af handlingen og ikke af, hvem der begår den.

Man kan sige, at den første forudsætning; magten er frygtens redskab, mens rimeligheden i lovens kvalitet er den faktor, der gerne skulle udvirke, at frygten også bliver til respekt.

Man kunne derfor passende begynde at se på et bestemt begreb, der netop er defineret ved disse to størrelser; magtens realitet og ligheden over for den lov, som magten tjener; retsstaten.

Teologen Rudolph Arendt har defineret den første forudsætning for, at en stat kan være en retsstat: »Staten skal være stærkere end den stærkeste inden for den!«

Er staten nemlig ikke det, vil ligheden for loven blive akademisk, da den eller de, der måtte være tilstrækkeligt stærke, vil kunne unddrage sig de konsekvenser, som svagere parter må lide ved at trodse loven.

Dermed formulerer Arendt det princip, der er forudsætningen for, at en lov kan opfylde alle de normative krav, som kan udledes af forordet til Jydske lov.

Men hvad er sædvanen? Jo, et eksempel er, som jeg bemærkede ovenfor, at det – i vor kultur – anses som rimeligt, at loven gælder for alle – hver især – inden for dens jurisdiktion. Inden for vor kultur! Sædvanen og rimelighedsbegrebet er altså bundet til en bestemt kulturel opfattelse, til en bestemt sædelighed.

Når det drejer sig om en klassisk, monokulturel retsstat, hvor der hersker en høj grad af sædelig homogenitet, er det derfor forholdsvis entydigt, hvad sædvanen er, når lovgiverne ser på den som rettesnor. Så snart jurisdiktionen ønskes udvidet til at omfatte mere end én kultur, mere end en tradition, forsvinder denne forudsætning.

Tomas Kierstein

Dermed afsløres det, at der er to store forhindringer for en såkaldt international retsorden, to forudsætninger, som først må skabes:

Et absolut hegemoni, hvor magten er entydigt i hænderne på dem, der formulerer grundlaget for en sådan retsorden (Verdensloven).

En entydig definition på det, der skal gøre det ud for en verdensomspændende sædvane. Vel at mærke en definition, der kan accepteres bredt, på tværs af de kulturelle skel og forskellene i tradition, således at de enkelte, der ikke gør det, automatisk anses for slyngler af resten. Hvis ikke det opnås, bliver det ved frygten, mens respekten udebliver, med det resultat, at magtens indehavere opfattes som tyranner, hvis magt er illegitim.

Når jeg bruger ordet magt, er det nødvendigt at definere det nærmere. Den første forudsætning for magt er voldspotentialet; den styrke, der kan bruges til at fremkalde smerte, ubehag eller ydmygelse for den, der sætter sig op mod magtens indehaver.

Voldspotentialet er imidlertid netop et potentiale. Det er endnu ikke blevet til magt. For at det kan blive det, kræves der en interesse i og en vilje til at sætte potentialet i spil. Denne vilje er igen afhængig af en række overvejelser om prisen ved en sådan beslutning.

Inden for en kulturelt homogen retsstat er forbryderne normalt en veldefineret gruppe, fra en til flere personer, som forholdsvis let kan udpeges og isoleres. De kan anholdes eller nedkæmpes med metoder, der har en pris, som både magthaverne og borgerne umiddelbart er til sinds at betale. Magten rammer næsten entydigt de skyldige, og normalt er der ikke nogen større tvivl om, hvem der får ørerne i maskinen og hvem, der vinder i længden. Derfor er der ikke de helt store tvivl involveret med hensyn til, om man skal gøre brug af potentialet over for forbrydere, eller ej.

Anderledes forholder det sig, når forbryderne er lande eller store grupper, der nyder opbakning fra millioner af mennesker. Så skal politiopgaven udføres med militære midler. Kamp er yderst sjældent gratis. Styrke, selv overlegen styrke, betyder ikke usårlighed. Slet ikke, hvis man har defineret sig selv som rettens håndhæver. Det medfører nemlig, at man bedømmes på det vilkår, hvorfor ens

Demokratisk Verdenslov?

militær forventes at agere som en politimand, på godt og ondt. Samtidig kan man ikke forvente, at modparten gør det samme – tværtimod!

Dermed begynder de alvorlige problemer med at oversætte retsstaten til en verdensomspændende størrelse: Da demokratier umådeligt sjældent slås med hinanden, er modstanderen typisk en diktaturstat. Selv hvis det ikke skulle være tilfældet, vil der befinde sig et meget stort antal mennesker inden for en sådan såkaldt slyngelstat, som ikke har stemt den regering ind, der foretager de handlinger, som anses for forbryderiske efter en given Verdenslov.

Det betyder, at et engagement mod en sådan er at sammenligne med en gidselbefrielsesaktion, hvor en gal mand har spærret sig inde i huset med sin store familie. Nogen af de voksne børn støtter ham muligvis, men hvem, hvor mange og hvor de er i huset, vides ikke. Det er heldigvis en – endnu – sjælden situation for ordensmagten i de fleste retsstater, men det er i realiteten arbejdsvilkårene hver eneste gang, for en militærstyrke, der er sat til at håndhæve en Verdenslov.

Dermed er den pris, man påtvinger modstanderen, i form af tab, blevet til en moralsk/normativ omkostning i ens eget regnskab. Tabene afvejes ikke mod hinanden, som i klassisk krigslogik, men adderes. Det er nemlig vilkåret, når man er politimand. Oveni overvejelserne om egne tab skal man altså også overveje:

- 1) Hvor høj grad den pris, man påtvinger modstanderen, vil ses som værende sædeligt acceptabel i ens bagland. Det kan – udover at have betydning for muligheden for genvalg, når »politimanden« er et demokrati – ultimativt også være et spørgsmål om bevarelsen af den personlige selvopfattelse hos de konkrete personer, der tager beslutningen på voldspotentialets vegne om at gøre det til magt.
- 2) Om der, trods nok så mange uenigheder, dog hersker en så stor grad af sædeligt fællesskab mellem tyrannerne og de undertrykte inden for en slyngelstat, at man risikerer at de sidstnævnte enten slutter op om de ellers forhadte tyranner eller bliver endnu værre tyranner selv, når bøtten, ved ens idealistiske mellemkomst, vendes. F.eks. kan tyranni

Tomas Kierstein

som sådan være sædeligt accepteret, så konflikten indadtil udelukkende er en konflikt om, hvem der tyranniserer hvem.

Hvis man når frem til, at dette regnskab – så at sige – går i minus, må man lade være med at intervenere, eller endnu værre; trække sig fra en allerede iværksat aktion. Det er nemlig nødvendigt for at beskytte princippet om rimelighed og forståelighed i både lovens indhold og i rettens pleje.

Det betyder, at man må udvælge de kampe, man mener at kunne udkæmpe med en favorabel balance i regnskabet, mens man vil lade de kampe ligge, som vil medføre en for høj samlet pris. Det medfører:

- at des stærkere og/eller des mere desperat og hensynsløs forbryderstaten eller gruppen opfører sig, des mere sikker kan den vide sig.
- at de steder, hvor friheden og retssikkerheden ud fra vores synsvinkel trænger mest til en hjælpende hånd – de steder, hvor tyranniet er et sædeligt accepteret paradigme – er de steder, hvor man dårligst kan benytte magt til at fremme netop frihed og retssikkerhed.

Dermed har man ikke længere den magt, der gør, at man er stærkere end den stærkeste, og dermed kan man ikke sikre et af de andre kardinalpunkter; ligheden for loven.

Allerede de praktiske problemer er i sig selv overvældende. Som om det ikke var speget nok, kommer dertil overvejelserne om sædeligheden, altså om selve Verdenslovens indhold. Hvad kan tænkes at være det sædelige grundlag? Hvad er alle mennesker på Jorden enige om at definere som rigtigt og forkert?

Kultur i en retsmæssig sammenhæng er sædelighed, for den er nytteetik. Det må den nødvendigvis være, for den skal jo netop skelne ud fra en vurdering af, hvad der er hensigtsmæssigt i det daglige liv; hvad der er praktisk og gavnligt. Det praktiske og gavnlige er netop bundet til overvejelser om nytte. Derfor er den eneste måde, man kan skabe en Verdenslov, at man trækker en bestemt definition på nytten – almennytten – ned over hovedet på alle.

Demokratisk Verdenslov?

Det kan logisk set kun gøres på to principielle måder: Enten ved en direkte kanonisering af en i forvejen eksisterende og specifik sædelighed eller ved skabelsen af en ny sædelig hybrid. Det første kaldes imperialismen og er lidet populært. Det andet kaldes ideologi, som i totalitær ideologi. Det har været prøvet, og resultaterne var uforglemmeligt rædselsfulde. Ord og navne som Auschwitz, Gulag, Pol-Pot, Mao, Hitler og Erich Mielke trænger sig på i bevidstheden.

Hvad man ofte overser, er også, at enhver ideologi, om den så synes nok så ny, også er en kanonisering af elementer fra allerede eksisterende, sædeligt gods. Ideologier er tanker, der er tænkt af mennesker, der er præget af deres førpolitiske (kulturelle og personlige) udgangspunkt. Det er umuligt at undslippe. Selv hvis man kasserer hele sin kulturelle og personlige arv, så gør man det med udgangspunkt i den selv samme arv. Lidt pro og en masse kontra, og så har man en helt »ny« og skinnende tanke.

Endvidere er den nye blanding, som man anser for et brugbart udgangspunkt for alle, en snævrere definition end nogen af de allerede eksisterende sædelige traditioner. Det skyldes, at alle de eksisterende sædelige traditioner hver især er anfæstningspunkter for mange mennesker, mens det nye tankegods er udtænkt (sammensat) af få. Dermed skaber man ikke et nyt fælles grundlag for alle, men derimod et grundlag, som ingen 100 pct. føler sig i samklang med.

Dermed bliver ligheden perverteret, fordi den så kommer til at bestå i, at alle bliver lige rodløse. Den oprindelige fragmentation var mellem kulturerne og mellem de enkelte landes interesser. Den skabte af og til konflikter mellem disse, men fred internt i hvert enkelt land. Samtidig var konflikterne mellem landene gerne konflikter om målelige materielle størrelser, hvorfor der kunne mægles om stridspunkterne, uden at nogen skulle opgive deres selvforståelse i processen.

Ideologiernes forsøg på at favne alle, gennem åbning for indvandring til deres egne lande, kombineret med intervention i andres, trækker konflikterne fra makroplan ned på mikroplan og skaber nye brudflader mellem de enkelte mennesker, alle steder. For at holde de indre konflikter i ave må ideologerne

Tomas Kierstein

indføre en maksimalt intolerant mandstugt overfor alle de »onde og dumme« mennesker, der tillader sig ikke at begejstres over det nye blandingsprodukt.

Når de har været raden rundt med knutten, medfører det faktisk ofte, at de undertrykte i en kort tid finder sammen på tværs af alle skel. Enigheden varer gerne, indtil de forhadte ideologer er blevet sat fra magten. Derefter dukker de interne forskelle op igen, hvilket ofte resulterer i en borgerkrig, hvor de førhen undertrykte, der spillede gode naboer, af frygt for den fælles undertrykker, går over til at slagte hinanden. Kommunismen var et brillant eksempel på det. Ved stor flid og megen hensynsløshed lykkedes det dens tilhængere at blive både fredsforstyrrelse, bødler og fallenter, i nævnte rækkefølge.

I den forbindelse er det svært at overse kontrasterne i forbindelse med murens fald. I de fleste af østblokkens lande, hvor der var en stor grad af sædelig homogenitet, forløb omvæltningerne med forbavsende lidt blodsudgydelse til følge. Modsat eksploderede det multikulturelle Jugoslavien i et inferno af alles krig mod alle, der resulterede i de mest forfærdende slagterier i noget ikke-afrikansk land siden Pol-Pots rædselsregime i Cambodja.

Men så menneskerettighederne da!

Menneskerettighedserklæringen! Ja, hvad med den, er den en lov? Den forholder sig til det enkelte individs rettigheder over for den udøvende magt, men ikke til den enkeltes pligter i forhold til samme magt og i udpræget grad ikke til de enkeltes pligter og rettigheder over for hinanden. Hvis den er en lov, så er den et sidestykke til retsplejeloven; en erklæring om, hvordan retten skal plejes, der ikke i sig selv forholder sig til, hvad denne ret bygger på. Et noget magert grundlag for en retsorden, skulle man synes.

Det kan ikke være anderledes. Når sædeligheden jo nemlig er lovens indhold, og forsøgene på at skabe en fælles sædelighed ender i grimme ting, som honette folk trods alt ikke vil røre ved, så må sædeligheden forkastes som paradigme. Altså, når man har sat sig for at favne alle, så den store, evige og lykkebringende fred sænker sig over kloden, må stridens æble – indholdet – kasseres. Dermed står kun metoden tilbage. Det humanistisk/kulturradikale standpunkt kan derfor

Demokratisk Verdenslov?

(forsimplet og temmelig maliciøst, det vedkender jeg gerne) koges ned til følgende:

Indholdet er farligt, hvorfor indholdet ikke må have lov at betyde noget. Det, der betyder noget, er, hvordan vi omgås det ubetydelige indhold på en måde, der gør, at vi indser dets ubetydelighed, hvorved der bliver fred, fordi intet nu længere betyder noget. Ja, altså lige bortset fra det, at intet betyder noget. Det er nemlig utrolig vigtigt, for hvis noget betyder noget, så ender vi med at komme op at slås, og det er sat me noget rod.

Jamen, hvad så med det enkelte menneskes absolutte værdi, som udnævnes til indholdet i menneskerettighedserklæringen, og hvad med demokratiet?

Hvad er demokrati?

Det er en styreform. Eftersom de forskellige staters folketal i dag er mange gange større end i den antikke verden, hvilket gør direkte demokrati til en meget besværlig affære, er demokrati i dag blevet en måde at udpege styret på. Men der er stadig tale om en målelig størrelse, der er afhængig af antallet af mennesker inden for den givne jurisdiktion, der er parat til at stemme på denne eller hin kandidat eller parti, der så repræsenterer denne gruppe. Det er som udgangspunkt ren form.

Det kunne godt få en og anden til at stille nogle spørgsmål, som f.eks: Er der noget om snakken, når demokratiet udnævnes til en værdi? Hvilke konsekvenser får det at udnævne det til en værdi, et indhold, og hvad kommer det til at betyde for dogmet om det enkelte menneskes absolutte værdi?

Der er jo et udtryk, der hedder de demokratiske værdier. Hvad er det for nogen størrelser? Man begynder straks, med behørig andagt i stemmen, at rømse op; forsamlingsfrihed, trosfrihed, beskyttelse af mindretallet osv., osv.

Men er det nu også sådan, at man kan sætte dobbeltimplikation mellem disse såkaldte demokratiske værdier og demokrati? Kan det tænkes, at et styre kunne respektere og praktisere alle disse værdier, uden at det er demokratisk? Kan det omvendt tænkes, at et demokratisk styre, på flertallets foranledning, kunne lade hånt om disse værdier, ja, slet ikke anse dem for værdier, men som brud på sædeligheden?

Tomas Kierstein

Hvis svaret er bekræftende, er definitionen »demokratiske værdier« nemlig ren Erasmus Montanus. At lave en enkeltimplikation om til en dobbeltimplikation er det, Erasmus gør, da han får sin mor til at græde over, at hun angiveligt er en sten, fordi hun ikke kan flyve. Er Erasmus Montanus' arvtagere på spil i diskursen?

Man kan prøve at se på udtrykket »en demokratisk forfatning.« Det antyder, at det er demokratiet, der sætter forfatningen, at en forfatning er endnu et gode, som automatisk hænger sammen med demokrati. Men er det rigtigt?

Hvis man læser Grundloven og andre moderne forfatninger og sammenholder dem med middelalderlige håndfæstninger, vil man opdage, at en forfatning i sig selv simpelthen er en klausul. Denne klausul beskytter den definerede retslige enhed – i vor kultur den enkelte borger – der står under loven inden for den givne jurisdiktion, mod vilkårlighed fra magtens side.

En demokratisk forfatning adskiller sig udelukkende fra en ikke-demokratisk derved, at den fastsætter den demokratiske proces til at være den metode, ved hvilken magtens indehavere udpeges. De øvrige størrelser hænger sammen med den sædelighed, jeg refererede til foroven; med den tradition, som forfatningens borgerretskatalog er udtænkt i. En demokratisk forfatning er altså en forfatning, der beskytter mod den demokratisk valgte magt. Hvad denne beskyttelse går ud på, er til syvende og sidst en subjektiv og kulturelt bestemt størrelse.

Det er det, fordi det er sædeligheden, der bestemmer, hvad der står over for loven; individet eller gruppen. Når man læser den amerikanske forfatning, får man det stukket i hovedet med det samme. Grundteksten er først og fremmest en fastslåelse af, at man i resten af teksten mener hvert enkelt individ for sig, når man taler om borgerne. Det er den oprindelige amerikanske sædeligheds grundlag; mennesket som individet og den ret og de pligter, der er forbundet til det.

Definitionen er afgørende for, hvad der menes med begrebet rimeligt. En rimelighedsvurdering er nemlig altid en relativisering, så hvis værdien af de enheder, man vurderer, forskydes, så forskydes selve begrebet rimelighed også. Hvor den juridiske enhed er individet, er hvert enkelt menneskes liv en værdi i

Demokratisk Verdenslov?

sig selv. Hvor enheden er en gruppe, afgøres det enkelte menneskes værdi ud fra, om det passer med gruppens definition.

Hvor loven anses som hellig, er en sådan definition religiøs – lovreligiøs, som i den muslimske *Umma*. Det gælder sådan set også, hvor definitionen er entydigt ideologisk, som f.eks. »proletariatet« i klassisk marxisme og »det sunde folkelegeme« i nazismen. Et sådant sted bedømmes individet ikke kun på, om det objektivt overtræder forbud. Der bliver uundgåeligt tale om en udpræget grad af plighthandlinger, og ikke kun af typen »noget for noget«, men af en type, der tjener til at kontrollere den enkeltes sindelag i forhold til gruppen.

Gruppecentreringen flytter nemlig det enkelte menneskes plads fra at være værdien til at være en potentiel trussel mod værdien. Det gør den, fordi gruppen definerer sig ved at favne alle de gode. Gruppens hele værdi står og falder med den definition. Derfor er selv den mindste uoverensstemmelse, mellem gruppens egendefinition og ethvert individ inden for en sådan jurisdiktion, en trussel mod gruppen. Gruppens selvopfattelse, som værende essensen af det gode og rigtige, er afhængig af en normativ ekskludering af alle andre. Ellers går kabalen ikke op.

Da det jo er enhver øvrigheds pligt at beskytte den juridiske enhed, må øvrigheden på sådanne steder – for at kunne gøre sin pligt – søge indsigt i sindelaget hos hvert enkelt individ i gruppen.

Det skaber koks i lighedsprincipet, for et sådant system kan sagtens påberåbe sig, at der er lighed for loven. Gruppen behandles jo efter de samme regler hele tiden, og enhver, der ikke underkaster sig gruppen fuldkomment behandles på linje med alle andre, der heller ikke passer ind i gruppen. Ligheden består i, at ingen har nogen som helst ret uden for gruppen, mens gruppen har alverdens rettigheder.

Det er det, der ligger til grund for, at f.eks. Mona Sheik kan benove en masse ellers begavede mennesker med at proklamere, at: »Der er en smuk lighedstanke i islam.« Det er også grunden til, at mange herboende muslimer ikke kan forstå, at en religion ikke har borgerrettigheder. Når man nemlig definerer sig som en

Tomas Kierstein

ideel del af en gruppe, så står og falder ens egen ret med gruppens; så er »Borgeren« nemlig gruppen.

Det tragiske er, at diverse vesterlændinge af typen, der netop bryster sig af deres respekt for individet, ikke har fattet en tøddel af, at deres støtte til gruppers ret ikke er en støtte til minoriteter, men en støtte til disse gruppers undertrykkelse af de eneste virkelige minoriteter, der eksisterer; hvert enkelt unikt menneske.

Gruppedefinitionen er f.eks. også grunden til, at palæstinenserne – til alverdens vise mænds og kvinders forfærdelse – kunne finde på at vælge en Hamas-regering. De valgte en ledelse, som de var i sædelig samklang med. Altså er demokratiet i sig selv ikke en garanti mod noget totalitært, for hvis vælgerne foretrækker det totalitære, så vælger de det.

Jamen, hvad så med forfatningen, der jo skal beskytte mod vilkårlighed? Ja, hvad med den. Hvis den forhindrer flertallet i at få den regering, det ønsker, eller forhindrer en sådan regering i at regere på det grundlag, den er valgt på, så kan forfatningen vel dårligt kaldes demokratisk. Man kan se på Tyrkiet og de principielle problemer, som EU har i forhold til at håndtere netop det skisma: Man tvinges til, i demokratiets navn, at beskytte ledere, der på det sædelige plan er ens diametrale modsætning. Gør man ikke det, kan disse – med føje – angribe én for hykleri. En prekær situation, må man sige.

Demokratiet er altså kun et værn mod det totalitære i den udstrækning, som sædeligheden hos vælgere inden for et givet demokratis jurisdiktion er i modsætning til det totalitære. Med andre ord; som et ikke-totalitært tænkende folks værn mod totalitært tænkende tyranner. Demokratiet er et redskab, og som med alle andre redskaber laver det de resultater, som de, der har redskabet, ønsker at lave. Er sædelighedens grundlag undertrykkende for den enkelte, så hjælper ingen metodik. Den bliver nemlig bare brugt til at bekræfte udgangspunktet.

Derfor er demokrati ikke en normativ eller moralsk værdi.

Men hvad sker der egentlig ved, at man påstår, at det er? Virkeligheden flyder over med eksempler.

Demokratisk Verdenslov?

Når vestlige magter f.eks. taler om »at eksportere demokratiet«, hvad mener de så? Hvordan definerer man demokratiet i det Hvide Hus og i Downing Street? Modsat kunne man spørge; hvordan definerer de argeste vestlige modstandere af Irak-krigen demokrati?

Lytter man efter, opdager man noget interessant. De to yderpoler i polemikken om Irak-krigen er rørende enige om, hvad demokrati er. Det er for dem en kombination af formen og et indhold, der bygger på den samme – reelt kristne – grundtanke om mennesket som et individ. Det er en pakke, man betragter som en gave, der skal gives til alle folkeslag.

Men, hvad med de sædelige forskelle? Skal man tro, hvad man hører, så er der hos de to yderpoler igen en forbavsende enighed; de sædelige forskelle skyldes fattigdom, uvidenhed, mangel på uddannelse og onde enkeltpersoner, der holder staklerne hen i uvidenhed og ulykke – mod »staklernes« vilje. Demokratiet vil – selvfølgelig kombineret med egne ideologiske trylleformularer – åbne lykkens perleport for alle mennesker.

Den ene fløj anser – groft sagt – markeds kræfterne for det forløsende, mens den anden anser skattefinansieret velgørelse og gesjæftig forbedring af alt og alle som vejen til frelse for Verden. Ingen af disse to yderpoler, personificeret ved George W. Bush og Michael Moore, kunne drømme om at overveje, om det er den sædelige forskel; kulturkløften, der egentlig er det afgørende.

Problemet er bare, som eksemplet med palæstinenserne viser, at »staklerne« faktisk »misbruger« demokratiet, når de får det. De bruger nemlig formen til at forkaste det, som vor vestlige hu egentlig står til; det sædelige indhold, som ikke er et entydigt demokratisk indhold, men derimod en arv, der skriger »Kristendom og Hellas!« så højt, at kun en døv ikke kan høre det.

På det seneste har man skullet lægge øre til George W. Bush udtalelser om, hvor stor en velsignelse Tyrkiets eventuelle optagelse i EU ville være. Han gentog i den forbindelse frasen om islam som en stor og fredelig religion, der er en fremtidig partner i planen om verdens forløsning. Lige efter 11. september 2001 sagde han noget lignende, mens han stod sammen med diverse imamer foran en moske.

Tomas Kierstein

Det er den logiske konsekvens af at betragte demokratiet som en værdi i sig selv og overse, at de værdier, han sætter så højt, ikke er entydigt demokratiske værdier, men simpelthen vestlige værdier. Disse har nemlig overlevet i den vestlige tradition gennem utallige århundreder, hvoraf kun de seneste to – siden antikken – har set ret meget til styreformer, der kan siges at være i nærheden af at være demokratiske.

Hvis man begynder at betragte formen som en enhed mellem form og indhold, hvor formen ses som indholdets forudsætning, så vil man gradvist, efterhånden som man møder modstand, begynde at fire på indholdet. Det demokratiske princip bliver helligt, og så opstår den absurde, men i sammenhængen logiske konsekvens, at man stille og roligt sælger ud af de vestlige værdier for at markedsføre demokratiet.

Derfor tog Bush afstand fra *Jyllands-Postens* tegninger, og derfor fører han og andre vestlige ledere dialogmøder med muslimske ledere, hver gang der er noget, muslimerne er fornærmede over (alternativt får besked på at være fornærmede over, af gruppens indpiskere). Det overordnede projekt er blevet formen, mens indholdet glemmes, fordi man et sted i processen byttede om på, hvad der er årsag, og hvad der er virkning. Man får fornemmelsen af, at man tror, demokratiet er en tryllestav, der kan lave vesterlændinge ud af alle mennesker. »Sesam, sesam, luk dig op!«, og vips er de alle forelskede i vore værdier, for nu er de jo demokrater.

Men, en demokrat er bare en, der er tilhænger af en bestemt måde at udvælge ledelsen på og intet andet. F.eks. kan en vestligt sindet demokrat sagtens (sikkert til hans store forfærdelse) finde ud af, at han på det sædelige plan er langt mere enig med afdøde Frederik den Store af Preussen end med en demokratisk muslim, fordi der intet er til hinder for, at en muslim kan være både demokrat og hade den vestlige sædelighed.

Hvis man tvivler på det, kan man prøve at lytte til vor hjemlige muslimske indpisker og tilhænger af moderate steninger; Hr. Abdul Wahid (tidl. Raino) Petersen, der for nylig glædestrålende forsikrede alle om, at en islamisk stat sagtens kan være demokratisk. Man kan nemlig godt vælge mellem flere

Demokratisk Verdenslov?

forskellige emner som leder af Kalifatet. Der er altså stadig håb for en af mine favoritfigurer fra tegneseriernes verden; »Den onde, onde Iznogood«, der som bekendt vil være Kalif i stedet for Kaliffen. Om Shariacen skal gælde, er derimod ikke til afstemning, for det er nemlig det sædelige indhold, og det ligger altid før processen, for det er nemlig sammenfaldende med den nyttedefinition, jeg nævnte tidligere.

Jamen, man taler jo om frihed og demokrati, som om de hang sammen. Ja, som om! Man kan prøve at stille det på spidsen, set ud fra et individs synsvinkel. Hvad giver mest frihed; at der er en despot, der lader mig leve, som jeg vil, tro som jeg vil, ernære mig som jeg vil, og som lader mig kritisere ham, så længe jeg ikke forlanger politisk magt. Eller at jeg kan få lov at vælge mellem forskellige ledere, der har det til fælles, at de påbyder mig at leve på en bestemt måde, forbyder mig at tro andet end det, de siger jeg skal tro, og – hvis jeg er kvinde – endvidere forbyder mig at ernære mig ved andet end mine mandlige slægtninges nåde, samt lader dem betragte min krop som deres ejendom. Jeg lader den stå til overvejelse.

Det er sædeligheden, der sætter beskyttelsen af den enkelte – ikke styreformen. Det er bl.a. det, den moderne humanisme fuldkommen har overset. Ligesom pistoler ikke dræber – det gør mennesker – så skaber metoder ikke frihed af sig selv. Redskaber er blinde, døve, stumme og uden vilje. Vilje har vi mennesker, og hvad vor hu står til, det afgøres af vor sædelige arv og den individuelle personlighed. Og det sædelige er der før personen.

Hvis mennesket er menneskeheden, så er objektet en gruppe. Kun dér, hvor mennesket er du og jeg, er der individualitet. Kun dér, kan man tage udgangspunkt i hin enkelte. Menneskeheden er det hav, som mennesker druknes i.

Jamen, findes der intet fællesskab? Jo, det gør der da. Der findes naturlige fællesskaber. De bygger på fælles sædelighed, af den fremvoksede og ikke-designede slags. Inden for et sådant område kan man nå vidt med rettigheder og forfining af metoder, i den udstrækning som det fælles fundament åbner

Tommas Kierstein

muligheder for det. Derfor har vi i Vesten kunnet opbygge de velfungerende samfund, vi lever i. Men gad vide, hvor længe det varer?

Ovenfor brugte jeg historien om Erasmus Montanus. Den er så god, fordi der er en krølle på den. Bordet fanger nemlig. Holbergs genistreg er, at han lader Erasmus selv blive ramt af dette trick som af en boomerang. Det sker, da Jesper ridefoged sætter dobbeltimplikation mellem at mene, at jorden er flad, og at tilhøre »alle gode folk her på Bjerget.« Hvem vil være ond?

Det er den effekt, der nu gør, at alle ridderne af de rigtige meninger sidder i saksen, og at vi sidder dér med dem, så længe de får lov at repræsentere os og hele den vestlige arv og tradition.

Det er på grund af den effekt, at vi, igennem de seneste årtier, i Vesten, har byttet om på årsag og virkning og blandet indhold og metoder. Det har gjort os blinde som muldvarpe.

Indenrigspolitisk har det medført, at vi har åbnet vore egne kernelande for en indvandringssbølge, der har bragt en fuldkommen inkompatibel sædelighed med sig.

Udenrigspolitisk har det medført, at vi handler i blinde og vikler os ind i umulige situationer.

Ingen begavelse, om end nok så strålende, kan nemlig klare sig, hvis der sættes normative stopskilte op foran det faktuelle. Hvis man på forhånd udelukker en vinkel, bliver den blind.

Et skræmmende eksempel fra udenrigsfronten er historien fra 1979 om en forespørgsel fra CIA i Langley til ambassaden i Teheran. På forespørgslen om hvad Khomeini ville, var svaret; at han kun ville være pave, ikke konge. Man antog simpelthen, at Khomeini anerkendte en skelnen mellem det politiske og det trosmæssige, som skreg mod alt, hvad et nærmere studie ville have afsløret. Men man var blindet af sin egen opfattelse af, hvad der er helligt. Tanken om de universelle værdier – der fik analytikerne til at tro, at adskillelsen mellem tro og politik er noget universelt accepteret – gjorde verdens mægtigste efterretningstjeneste til en nar og medførte en række af katastrofale beslutninger.

Demokratisk Verdenslov?

Rent personligt har jeg oplevet noget analogt i en hjemlig debat. I forbindelse med mit engagement mod planerne om en stormoske i Århus debatterede jeg i sidste kommunalvalgkamp med en af venstrefløjens kvindelige ikoner. Hun proklamerede glad, at hun var ateist, og at hun helst slet ikke så nogen gudehuse. »Men, når de kristne har fået lov, så skal der også bygges en stormoske. Religion er religion!«

Og morlil er en sten! Hendes forudindtagede afsmag for alt, hvad der involverer en guddommelighed, afskar hende på forhånd fra at veje forskellige måder at forholde sig til tro på op imod hinanden. »Religion er religion!« Ikke udtalt som en konklusion på en analyse, men som analysens udgangspunkt, dens præmis: Der er ikke forskel, fordi det er forbudt at overveje, om der er! Jeg har svært ved at forestille mig noget, der på en gang er mere religiøst og mere ureflekeret end netop det.

Der var presse på, så med beskæmmelse må jeg indrømme, at jeg holdt mig i skindet. Det er ikke noget at være stolt over. Jeg burde have givet fanden i tonen, ladet den ærlige lidenskab tage overhånd og have råbt, hvad jeg tænkte:

Neeeeeej! Læs Horats Epistolæ: (»*Graecia capta ferum victorem cepit, et artes intulit agresti Latio*«). Det, romerne fik af grækerne, og som barbarerne senere indtog Rom for at få, det er du i gang med at kaste i grams for barbarernes barbarer, fordi du fejlagtigt antager at have noget, de gerne vil have. De kender den arv og hader den, fordi den er undsigelsen af deres sædelighed. De har haft antikkens hovedværker til gennemlæsning i 300 år, efter erobringen af Lilleasien, hvorefter de kasserede dem for Koran, *Hadith* og *Sharia*. Du tror, du skal belære og udfri dem, men de ved i det mindste, hvad de hader, mens du ikke engang ved, hvad grund du selv står på.

Et lille eventyr er faktisk på sin plads. Desværre er det uden *happy ending*. Altså, med mindre vi gør op med besværgelserne og besinder os på, hvad der er mål, og hvad der er metode: Der boede en mand i et stort fint hus, med sin familie. Det var et hus, hans slægt havde ejet og bygget på i mange generationer. Han havde et skilt, hvor der stod »Hjem, kære hjem!«

Tomas Kierstein

Han fattede ikke, at andre tilsyneladende ikke kunne se, hvor smukt skiltet var. Han inviterede naboerne ind på gratis logi og skiftede de møbler ud, de ikke kunne lide. Han skældte sin familie ud, når den brokkede sig. Han sendte sine sønner ud for at mægle i husspektaklerne hos naboerne, med strenge ordrer om ikke at fornærme dem i processen. Han undskyldte altid mange gange over for de kvinder, der søgte tilflugt hos ham, hvis hans sønner havde fornærmet den mand, der havde slået dem i første omgang.

Han ville nemlig så gerne, at naboerne en dag skulle indse skiltets skønhed og slutte sig til ham, når han tilbød og pudsede skiltet.

En dag, efter lang tid, hvor mange naboer var flyttet ind, sad han på trappestenen og pudsede skiltet. Pludselig gik døren til huset op, og en af hans tidligere naboer flåede skiltet ud af hans hænder og hængte det på plads, hvorefter han og de andre tidligere naboer jog manden væk.

Naboerne havde nemlig altid syntes godt om skiltet og huset, der var frugten af mandens familietradition og af hans og forfædrenes arbejde. Det var ejeren og husordenen, de ikke kunne lide. Pludselig slog det manden, at skiltet ganske rigtigt altid passede, men hvad det egentlig betød, det var også altid lige så forskelligt, afhængig af, hvem der var i hjemmet.

Det var for sent for manden, da han indså det, og også for hans familie. Det sidste, han så, var, at de rejste et lille telt i haven, nede ved kompostbunken, hvorefter de begyndte at save brænde. Det forbød de nye ejeres overbevisning dem nemlig at gøre selv, så det kunne mandens familie gøre for dem. Det var jo nemlig ikke deres hjem mere, så om skiltet passede i deres øjne, det var lige meget.

Man fristes faktisk til at mishandle Chr. Richardts salme:

Opgiv alt hvad du har kært,
blive træl, om så det gælder,
da er der demokrati på vej,
fra kvist og ned til kælder!